

ОСОБЛИВІСТЬ КАРПАТСЬКИХ ЧАНІВ ДЛЯ SPA ПРОЦЕДУР

Коваль О.А.

доцент, к.т.н.,

Козарук Д.І.

магістрант

Національний університет харчових технологій, Київ

Ключові слова: процедура, модель, курорт SPA, чан для SPA.

Keywords: procedure, model, resort SPA chan for SPA.

Світовий ринок SPA послуг перебуває на стадії швидкого розвитку, у більшості цивілізованих країн spa-відпочинок став складовою частиною життя. Поширюється здоровий спосіб життя, зростає кількість людей, які хочуть підтримувати гарну фізичну форму, мають потребу у відновлювальних програмах.

Матеріали і методи. Для дослідження особливості карпатських чанів у якості SPA процедури застосовується цілісний підхід до аналізу та синтезу у розгляді питань історії виникнення та впровадження SPA технологій, устаткування, тенденцій розвитку, узагальнення та систематизації.

Результати. Стародавні кельти, що населяли Закарпаття, наливали мінеральні або джерельні води у викопані ями, обкладені шкірою тварин, закидали розпечені на багатті каміння. Таку процедуру використовували для лікування поранень чи хвороб. Згодом аналогом їм стали чани або казани, особливі як для SPA процедур тим, що це корисний і приємний вид купелі. Представляє собою чавунну ємність діаметром 2 метри, вмонтовану в спеціальний кам'яний поміст. Під чаном розпалюють вогнище і завдяки масивності та особливим властивостям чавуну накопичувати і зберігати температуру, вода поступово прогрівається до температури близько 40 – 42 °C і підтримується на цьому рівні. На дно чану зазвичай укладають-

ся велике річкове каміння для додаткового підтримання температури. Особливістю даної SPA процедури є варіант приймання процедури під відкритим небом, що надає приємної незвичайності та екзотичності, особливо в холодну пору року.

Оздоровчий ефект полягає у цілющих властивостях «м'якої» джерельної води, властивостей чавуна рівномірно прогрівати воду по всьому об'єму. В старовинному карпатському селі Лумшори було знайдено джерело з лікувальною водою багатою сірководнем і радоном. Шкіра, реагуючи на теплову або механічну дію води, передає нервові імпульси вглиб тіла. Ці нервові імпульси стимулюють імунну систему, впливають на вироблення гормонів, оздоровлюються вени, судини, відновлюється нормальний кровообіг і процес травлення, зменшують болісні відчуття. Купелі в чанах завдяки джерельній воді, якою наповнюють чан, дозволяють забути про стреси, позбутися втоми, депресії, безсоння і інших нервових розладів. Крім того, поліпшується робота опорно – рухового апарату. Медики помітили, що регулярне відвідування чана значно знижує ризик простудних захворювань. Завдяки високій температурі через пори проникають цілющі компоненти джерельної води, виводяться з організму шлаки і токсини, шкіра стає гладкою і пружною. Для підвищення

ефективності ванн у воду додають відвари місцевих рослин, трав.

Смерековий чан, отриманий з відвару хвої і шишок смереки (ялиці, сосни), доданий в воду, добре тонізує організм, очищає і освіжає шкіру, знімає відчуття тяжкості в ногах, підвищує працездатність, заспокоює, зміцнює нервову систему і серце, допомагає при безсонні, лікує ревматизм, покращує кровообіг і стимулює захисні сили організму, сприяють схудненню. Крім того супутній ефект – вдихання пари від смерекового чану полегшує стан і навіть викикує катарі верхніх дихальних шляхів, астму, хвороби легенів. Такі купелі сприяють швидкому відновленню ослабленого організму.

Чан з додаванням настою сінних висівок. Для отримання настою беруть сінну трину, висівки, кип'ятять в полотняному мішечку, настоюють, виливають в гарячу воду купелі. Сінні висівки містять багато корисних речовин, ефірні олії. При гарячій купелі ці речовини добре проникають в пори, проявляючи високі лікувальні властивості при ревматизмі і радикуліті. Вже після другої – третьої процедури приходить полегшення, зникають болі.

Застосування холодового стресу. Купання в чані потрібно чергувати з зануренням в холодну воду, яка знаходиться поруч у дерев'яній бочці або водоймі. Гаряча вода чану відкриває пори, а після швидкого занурення у холодну джерельну воду вони різко звужуються таким чином зберігаючи тепло всередині. Перепад температур позитивно діє на організм людини, ефект процедури значно посилюється.

Сучасні туристичні SPA-послуги представлені різними моделями. Класифікація їх будується на основі культурно-географічних ознаках, виділяють декілька моделей SPA: американську, французьку – італійську, австрійську, німецьку, східну, а також можна виділити українську модель. В таблиці 1 наведена порівняльна характеристика основних моделей SPA.

Східна, або азійська, модель особливо виділяється екзотичністю SPA-процедур, зі-браних з різних куточків світу, але при цьому реалізується холистичний (з грецької – «цілісний, єдиний») підхід до психічного або фізичного здоров'я людини у вигляді комплексного впливу на всі органи почуттів – зір (кольором), нюх (ароматом), слух (звук), смак і тактильні почуття.

Українська ж модель поєднала у собі деякі компоненти кожної з вище згаданих моделей та цим самим являє собою предмет для дослідження та розвитку.

Висновок. Формування сучасних тенденцій розвитку SPA-центрів при готельних підприємствах відбувається у відповідності з потребами споживача, наявності ресурсної бази, особливості національної культури, традицій, персоналу. Українська ж модель SPA процедур є чудовим матеріалом для досліджень та розвитку. Українському ринку бракує SPA – готелей орієнтованих на надання комплексу послуг, що ґрунтуються на використанні традиційних методів курортології та натуротерапії з метою профілактики, оздоровчого відпочинку та косметологічної корекції, більше уваги приділяти нормалізації емоційного стану.

Література:

1. Данчак, І. О. Формування архітектури SPA-центрів (еволюція розвитку) / І. О. Данчак, Г. В. Лукомська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvb/2010_57/danchak.pdf / (Дата звернення 06.03.2016).
2. Креббін-Бейлі Д. Спа-терапія в індустрії краси. Методика процедур, експлуатація обладнання, програми освіти менеджменту / Д. Креббін-Бейлі, Д. Харкап, Д. Харрінгтон; [пер. с англ. В. Е. Бельченко]. – М.: РИПОЛкласик, 2010. – 304 с.
3. Кусков, А. С. Курортологія і оздоровительний туризм: Учебное пособие / А. С. Кусков, О. В. Лысакова – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 320 с.
4. Кучминский С. А. Особенности создания ме-SPA в гостинице, расположенной в курортной местности / С. А. Кучминский: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://alfa-spa.com/uploaded/files/pdf/hotel_business/ / (Дата звернення 06.03.2016).
5. Купание в чанах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://heastmaster.com.ua/banja-chan/kupanie-v-chanah-30-mest-dlya-omolozheniya-v-ukraine.html>

Таблиця 1.

Характеристика моделей SPA

Модель /характеристики	Американська	Французько-італійська	Австрійська	Німецька	Українська
Основа процедур	відтворення природних курортних факторів	таласотерапія	поєднання гірськолижних факторів, потужний комплекс фізичних вправ, теплові, релаксуючі процедури	5 принципів по Кнайпу гідротерапія, лікувальна гімнастика, дієтотерапія, фітотерапія, підтримка емоційного стану	рекреація організму, фітотерапія, теплові, релаксуючі процедури
Форми курортів	«курорти» від одного дня, 3,7,10 днів навіть в межах міст	комфорт, вишукана кухня, морські пейзажі з лікуванням морською водою, лікувальними грязями, водоростями, кліматом, 7-14 денний курс	гірськолижні курорти з римськими термами, природні умови, їжа, сервіс	SPA-курорти зі збалансованою вегетаріанською дієтою, спеціальною лікувальною гімнастикою, лікуванням фітозасобами, створення умов для відновлення душевного спокою	гірськолижні курорти з релаксуючими, тепловими процедурами, курорти від 3, до 10 днів
Устаткування, облаштування	СПА- капсули з терапевтичним середовищем	бальнеологічні методи лікування: душ Шарко, перлові ванни, підводний масаж, лікування грязями, водоростями	гірськолижні траси, підйомники, облаштування, терми з приміщеннями різної температури, вологості	ванни, басейни, душі (Віші, Шарко), устаткування для гімнастичних вправ, відновлення емоційного стану у т.ч. музична терапія	чани, бальнеологічні методи лікування, бані, інгаляції, гірськолижні та полонинні курорти,
Ефект	комплексна реабілітація, певних органів і систем, естетичний, косметологічний, повноцінно релаксуючий відпочинок	позбавлення застуд, перевтоми, стресу, надлишку ваги, нормалізація сну, гарне самопочуття	сприятлива дія на серцево-судинну, ендокринну, імунну, нервову, системи, розслаблюючий ефект, відновлює сили і знімає втому,	лікування, відновлення серцево-судинної, імунної, нервової систем, загального обміну речовин, відновлення функцій харчового тракту, емоційного стану	багатонаправлена дія, лікування та відновлення імунної, нервової, серцево-судинної систем, загального обміну речовин, лікування верхніх дихальних шляхів, астми, хвороби легенів.
Відмінність від української моделі, особливості	зосередження на відновленні курортних факторів, а не самому впливі на організм	більш розповсюджене застосування таласотерапії	практично аналогічні моделі, за виключення різниці у висоті над рівнем моря та удосконаленості	застосування дієтотерапії	вплив курортних факторів, мінеральної та джерельної води, нагрітого каміння, місцевих рослин та трав

